

Doc. dr. Vlasta Vlašínová, CSc., a její nedožitě osmdesátiny

Na rozdíl od některých pražských rusistů se nedomnívám, že nynější český obraz ruské literatury se zásadně liší od toho, co jsme jako ruskou literaturu vnímali od 20. do konce 80. let minulého století: jinak řečeno, nedomnívám se, že bychom se měli radikálně odstříhnout od českých rusistických tradic, byť na některé můžeme dnes pohlížet všelijak. V tom však budme raději tolerantní nebo aspoň zdrženliví. Spíše bych sázel na návaznost, propojenost a schopnost naslouchat, na mezigenerační navazování – méně na ignoranci; smutné je to, že často rádi nevidíme právě to, co vzniká nikoli v Berkeley, ale v sousední pracovně.

Brněnská rusistika měla štěstí i smůlu zároveň: měla osobnosti, ale nějak se proti ní spikl osud. V roce 1980 zemřel za podivných okolností v Paříži, kde působil jako učitel češtiny na Sorbonně, doc. Jaroslav Burian, o pár let později doc. Jaroslav Mandát (1924-1986), rusista a romanista, mj. žák F. Wollmana, O. Levého a S. G. Vilinského (1876-1950), oděského učitele Michaila Bachtina.

Tragický osud stihl Vlastu Vlašínovou (roz. Tomanovou, 21. 5. 1925- 29. 5. 1977), která odešla ze života dobrovolně, paradoxně v době, kdy konečně začala syntetizovat své přístupy k ruské literatuře. Její práce byla vskutku akademická i v oně často chladně strnulosti a až pozitivistické pečlivosti a faktografické akribii. Tato dáma české rusistiky zanechala po sobě řadu objevných studií a dvě knihy reflektující její práci o dvou autorech, kteří – z odstupu času – jeví se mi jako emblemy jejího života: novoromantického spravedlivce ukrajinského původu V. G. Korolenka (*Česká recepce V. G. Korolenka*, 1975) a satirika groteskního a absurdního založení M. J. Saltykova-Ščedrína, buřiče i carského úředníka, který bytostně trpěl odpudivou společenskou realitou a unikal jí do poloh fantazie, aby v ní utonul (*Satira okřídlená fantazií*, 1975).

Zejména ti, kteří se budou chtít vyznat v určitých obdobích česko-ruských literárních vztahů práce V. Vlašínové nemohou obejít.

Doménou rusistických studií Vlasty Vlašínové byly česko-ruské vztahy. Z této oblasti také zadávala diplomové a ročníkové práce, byla ve vedení takových prací, pokud vím (neměl jsem to štěstí, neučila mě), velmi pečlivá až pedantická, dbala o faktografickou přesnost, ale dokázala také vidět souvislosti. Byla přísná, někdy – jak se nám tehdy mladým zdálo – až upjatá. To mělo vliv na to, že ji lidé chápali jako až příliš chladnou a do sebe uzavřenou, ale byla to pravda jen zčásti, a čím člověk žije déle, tím více rozumí této uzavřenosti, diskrétnosti a nacházení pomocné ruky na konci vlastního ramene, možná i razantnímu řešení vlastního života.

Když jsem se na počátku třetího tisíciletí potil nad Slovníkem ruských, ukrajinských a běloruských spisovatelů, které brněnský slavistický kolektiv dokončoval v roce 2001, musel jsem úporně myslet na další práci Vlasty Vlašínové a jejího kolegy, rusisty, ukrajinisty a polonisty Mečislava Krhouna, na dnes již zapomenutý *Malý slovník ruských spisovatelů* (2 díly, Brno 1970) a taky na v podstatě zlou kritickou odezvu, které se dílu jinde dostalo.

Je škoda, že se o díle Vlasty Vlašínové v zatím posledním svazku Slavica na Masarykově univerzitě v Brně (1993) dovídáme tak málo; - vůbec na proporce v takových důležitých kompendiích si musíme dávat pozor, neboť až příliš radikálně podléhájí dobovým výkyvům a tlakům. Neměli to a nemají brněnští rusisté lehké. Jsem spíše teoretik, ale vím, že teorie je sice efektivní, ale že tyto přísné až strnule historicky ukotvené práce mají tvář v tvář kose času jednu výhodu: obsahují materiál a jeho střizlivý výklad nepodléhající módním vlnám. Přál bych si, aby osobnost a dílo Vlasty Vlašínové se čas od času funkčně připomnělo i novým badatelským generacím, a nejen rusistům.

I. POSPÍŠIL